

“EL BEAT JOSEP SAMÓS I ELIAS, PREVERE I MÀRTIR”

El bisbe de Barcelona, Mons. Manuel Irurita, anomenava el Servent de Déu “el príncep dels catequistes del bisbat” i “el far de la meva diòcesi que més il·lumina”. També va fer molt de bé la seva predicació escrita, especialment la “Guia per a Catequistes”

Josep Samsó i Elias, nascut a Castellbisbal, ara bisbat de St. Feliu de Llobregat, el 17 de gener de 1887, era fill de Jaume Samsó i Olivella, farmacèutic, i de Josepa Elias i Puig; tenia una germana, Montserrat. Era una família de classe mitja i cristiana.

Quan tenia 7 anys va morir el pare. Aleshores, la mare amb els fills es va traslladar a Rubí, ara bisbat de Terrassa, on hi vivia una germana seva en situació benestant. Aquests fets degueren influir en el seu amor a la família i en el seu sentit d'austeritat. A l'escola dels maristes va fer la Primera Comunió, i des d'aleshores ja va manifestar el desig de fer-se capellà. A Rubí mateix va fer els tres primers cursos de llatí amb els vicaris de la parròquia. Els mestres que van tractar-lo ja es van adonar que era un alumne que destacava pel talent i la pietat.

El 1900 entra en el Seminari de Barcelona, la seva salut és feble i la família es trasllada a Sarrià, aleshores població veïna de Barcelona, per estar amb ell, que cada dia va a classe al Seminari. La mare encomana la seva salut amb molt de fervor a la Mare de Déu del Sagrat Cor, i un bon metge li encerta la medicina.

Gràcies a un benefactor, es llicencia en teologia a la Facultat de Tarragona. En aquell temps es considerava equivalent al doctorat. I així serà conegut com el Dr. Samsó.

No té l'edat per ordenar-se i es destinat a familiar del bisbe Laguarda, que pretén que segueixi després de l'ordenació; però ell aconsellant-se amb el seu director espiritual li manifesta el desig de dedicar-se a la vida parroquial.

Va ser ordenat prevere el 12 de març de 1910 i nomenat Vicari d'Argentona. Allà va emprendre una gran activitat pastoral: catecisme dels infants, envia homes a fer exercicis espirituals, i fins acció social, el patronat de St. Isidre i una caixa d'estalvis. Va estar-hi 7 anys i encara el recorden.

El 1917, va prendre possessió de la parròquia de St. Joan de Mediona (Conilles). El poble el va rebre amb fredor, disgustat per la marxa del rector anterior, que era ben estimat. Dos anys més tard, en marxar ell, es dolia de la seva partida. Entre altres coses, hi va organitzar una missió i va aconseguir el que feia anys no succeïa, portar un noi al Seminari.

El bisbe Reig li proposa el trasllat a Sta. Maria de Mataró. Té 32 anys. Ell ho consulta amb el director espiritual, i es posa a disposició del bisbe. El 30 d'agost de 1919 arriba a Mataró i en prendrà possessió com ecònom l'1 de setembre de 1919. Morirà assassinat l'1 de setembre de 1936 en el cementiri de Mataró.

El Dr. Samsó catequista i catequeta:

Ja de seminarista, manifestà molt d'interès per la catequització dels infants en participar els diumenges en catecismes de diverses parròquies. En ser ordenat celebrà la primera missa el dia de St. Josep a la capella del Centre Obrer Catequístic, de la Sagrada Família, al carrer Calàbria, a Barcelona. Va voler una celebració senzilla, sense regals, només el calze que li regalà el seu protector, el Dr. Fiol, rector de Rubí, i roba d'altar feta per una parenta monja.

Com a vicari d'Argentona, entre les moltes activitats, destaca pel Catecisme: el seu treball, el seu atractiu personal cap els nens. El valorava amb les festes de final de curs, a la plaça del poble, amb assistència d'autoritats. A una d'aquestes festes hi va assistir el bisbe Mas, de Girona, que va exclamar: " Tant de bo a la meva diòcesi hi tingués dos o tres vicaris com el Dr. Samsó!" Les persones formades pel Dr. Samsó van conservar tota la vida la seva empremta.

A Santa Maria, de Mataró, tenia de 400 a 500 nens al Catecisme dominical. La seva dedicació era d'una gran fidelitat. Acollia els nois somrient a la porta. Era present durant tota la Catequesi i solia parlar al final. A més del treball en les seccions o grups, el catecisme comprenia: estímuls, assistències, premis, excursions, vals per sessions de teatre o cinema, festes de fi de curs al pati dels Lluïsos... Atenia els nens quan li anaven a fer preguntes ad despatx.

Quan la República va treure les classes de religió de les escoles, va crear els cursets de catecisme en locals diversos. No solament hi assistien nens, sinó nois i gent gran. Van tenir un gran èxit. Els teòlegs del Seminari, un cop a l'any, anaven a veure el funcionament del Catecisme de Santa Maria. Com a catequista reconegut va participar en el Congrés Catequístic de Saragossa i en la Setmana Catequística de Reus, i en altres trobades.

La seva preocupació per la formació de catequistes i per la riquesa del contingut de les catequesis es palesa en la "Guia per Catequistes". Els catequistes, congregants de la Congregació Mariana, li demanaven amb insistència que publicqués les seves catequesis. La "Guia per Catequistes" obtingué la llicència eclesiàstica el 1936 i va ser editada clandestinament pels seus deixebles després de 1940, pel Foment de Pietat. El 1955 se'n va fer una nova edició. Va estar en ús a Santa Maria de Mataró i a altres parròquies almenys fins el Concili, que després de renovar la litúrgia, el pas següent va ser renovar la catequesi.

No és estranya la fama de catequeta i catequista excepcional. El pedagog Dr. Joan Tusquets, escrivia en el periòdic "El Pensament Marià" (de Mataró) el 22 d'octubre de 1935: "El Dr. Samsó ha estat l'home que s'ha adonat el primer, abans que ningú a Espanya, de la importància que té la formació dels infants en el catecisme. I va ser ell qui va llançar la guspira que havia d'encendre el zel catequístic"

Mons. Daniel Llorente, bisbe de Segòvia i catequeta, escrigué. "Gran Catequista! La seva pedagogia em sembla clàssica i, per tant, perennement vàlida; i les seves característiques bíbliques, litúrgiques i populars, podem dir que estan en la línia conciliar del Vaticà II".

El Dr. Samsó, rector

La parròquia de Sta. Maria de Mataró – que ha celebrat el Mil·lenari del primer document que l'esmenta - a principis del s.XX la servien una trentena de preveres. El jove rector comença posant ordre i puntualitat en el culte, i emprèn amb tota la força l'acció pastoral.

És un home intel·ligent, enèrgic i amb capacitat per l'organització i el treball. Metòdic, màximament ordenat, puntual en tot i molt exigent amb ell mateix. Després, senzill i auster (dorm sobre un matalàs de pallons i a la tauleta de nit hi tenia cilicis). Serios, imposa respecte però és afable en el tracte. La seva germana descriu el seu horari: Es lleva a les 5 del matí, missa a les 6, meditació als fidels a les 7. Treballa i atén al despatx fins a migdia. En els menjars, no mira tant el que li agrada sinó el que li és bo per la salut, i és alegre i expansiu amb tothom. Descansa una hora havent dinat. A les tardes activitats fora de la rectoria: escoles, malalts, ... Al vespre reunions, i va a dormir a les 11.

A més del Catecisme dels infants, que serà la seva gran dedicació, atén les escoles religioses, i passa moltes hores al confessional dirigint moltes persones, sobretot joves i noies. En sortiran moltes vocacions de preveres, religiosos i religioses i de famílies cristianes. Sovint visita els seus seminaristes a Barcelona, manté correspondència amb els religiosos sortits de la parròquia i contacte amb les joves famílies. Dins la parròquia hi ha el noviciat de les Religioses del Cor de Maria, que ell atén amb sol·licitud. La seva pastoral de joves es concentra principalment en les Congregacions Marianes, existents a la parròquia des de 1903, que ell ampliarà amb una nova Congregació per a homes casats. Al seu temps naixerà a la parròquia la FEJOC (Federació de Joves Cristians de Catalunya) i veurà la propaganda del seu dirigent el beat Dr. Tarrés. Té una veritable preocupació per la formació cristiana sòlida de les persones (infants, joves i adults). De fet, l'empremta del seu treball ha deixat estela en les parròquies de Santa Maria de Mataró i de Sant Julià d'Argentona.

El gener de 1924, després de unes oposicions, esdevindrà rector en propietat. En la seva presa de possessió afirmà que el seu treball aniria encaminat, a més de cap els infants, "cap als vells, els pobres i els malalts". I llança una crida (7.03.26) "Per la casa de Déu", invitant els mataronins a col·laborar en la restauració del temple i la construcció d'un orgue monumental. El temple restaurat aconseguirà de Roma el títol de Basílica Menor. És amant del cant religiós popular i promou el rís litúrgic amb els laics.

El Dr. Cebrià Montserrat escriu al diari "Mataró", el 21.10.1944:

"El Dr. Samsó, a més de tenir grans qualitats, era un prevere d'intensa vida interior, d'oració profunda i molt lliurat a la pràctica de la reflexió"

El màrtir

Un signe perenne, però avui particularment significatiu, de la veritat i de l'amor cristià és la memòria dels màrtirs. Que no se n'oblidi el testimoniatge. Ells són els qui han anunciat l'Evangeli donant la vida per amor ... aquest segle que arriba a la fi ha tingut un gran nombre de màrtirs... El martiri és la demostració més eloqüent de la veritat de la fe, que sap donar un rostre humà àdhuc a la mort més violenta" (Joan Pau II)

Els fets indicats ens fan veure que el Dr. Samsó no arribà al martiri accidentalment sinó després de tot un camí de fidelitat i lliurament que el disposà per aquesta gràcia.

Els fets del 6 d'octubre de 1934 manifesten la talla d'un rector que se sent també pastor dels enemics de l'Església. Un escamot d'anarquistes irromp a la rectoria, se l'emporten cap a l'església i, amb armes, l'amenacen a ell i a un dels vicaris cominant-los a que hi calin foc després de fer apilonar cadires davant d'un retaule i ruixar-ho tot amb dissolvent. El Dr. Samsó, malgrat l'amenaça, s'hi negà. Els anarquistes van calar foc i van fugir de l'església emportant-se'l. No van acudir els bombers, va ser el poble que el va apagar. Dies després, apaivagada la situació, aquells homes van ser detinguts, i el Dr. Samsó, interrogat per la policia, digué que no els coneixia, per a no perjudicar-los. Parlant d'aquests fets a les noies del Patronat Obrer els deia: "Aquesta és la flor més perfumada que puc presentar en el meu darrer dia a Nostre Senyor, només en podria trobar una de més preciosa: donar la meva vida per Jesús"

El clima del país s'anava enrarint, i es reflecteix en els seus escrits i paraules. El dia de Sant Joan de 1936, deia a la Rda. M. Carme Majó, Missionera del Cor de Maria:

"Posem-nos plenament en les mans de Déu, passi el que passi. Jo, cada dia, en l'oració, em preparo pel martiri, perquè estic convençut que el que ens espera són no solament paraules, sinó fets."

Els testimonis del procés asseguren que mai es va posar en qüestions de partits polítics.

La seva mort no tingué res a veure amb la Guerra Civil i les seves motivacions. La nit del 18 al 19 de juliol de 1936, hi hagué un registre a la rectoria i l'església, per part de la policia de la Generalitat, cercant armes. El Dr. Samsó, els digué: "Poden registrar el que vulguin no em preocupa, doncs sempre ha estat el meu criteri de defensar l'Església amb tots els mitjans possibles, menys amb les armes, perquè Jesucrist, el meu diví Mestre, va defensar la seva Església morint i no matant"

La policia es va retirar. Al vespre, el Dr. Samsó, els vicaris i la família, acompanyats d'alguns joves, van portar el Santíssim Sagrament a un lloc segur, van abandonar la rectoria i es van refugiar en cases de feligresos. En entrar-hi va dir el seu característic: "Déu sobretot!" Des de la casa on s'estava, a prop de Santa Maria, va anar donant ordres per a salvar el possible de la parròquia.

El 30 de juliol, davant el caire cada cop més violent de la revolta, per evitar problemes a la família que l'hostatjava, decideix marxar a Barcelona. Anava de paisà, amb els cabells tenyits, bigoti, ollereres fosques,... Pretenia prendre el tren direcció l'Empalme (Massanet – Massanes) per arribar-hi per l'interior. Una dona el reconeix a l'estació molt poc abans d'arribar el tren, el delata, és pres i portat a la presó de Mataró. Hi passarà 33 dies.

Oficialment no es va donar cap raó ni explicació que justificués la seva detenció.

A la presó es troba amb molts coneguts, alguns preveres, força laics detinguts sobretot per les seves idees religioses, tinguts com antirevolucionaris, i alguns presos comuns. Ell, i hi fa una gran tasca per confortar-los. El visiten feligresos per a auxiliar-lo i li porten l'Eucaristia camuflada en el paquet de l'esmorzar. Va combregar en el mateix dia de la mort. Amb els companys comparteix el que li porten.

De les declaracions de companys: "Acceptava amb naturalitat tots els treballs humils que li imposaven els guardes, dient que era un pres més". "Va fer de la presó la seva parròquia"; De Josep Vives i Pàmies, militar: "Veritable pastor que ho aprofita tot per a la major glòria de Déu i converteix la presó en un lloc de recés espiritual"; del metge Dr. Castellsaguer: "Va ser un pare pels reclusos". Fins va convertir a la fe un pres, l'escriptor Josep Català. De Salvador Cabot i Rosset, patró de pesca: "A la presó vàrem poder apreciar la seva santedat, per les converses i consells que ens donava als 35 detinguts, exhortant-nos a la resignació, ja que tots estàvem angoixats pel que ens podés passar... Ens manifestava que ell seria la primera víctima... Quan l'1 de setembre el van cridar, cap a les 11 del matí, ens va reunir i ens va abraçar a tots, d'un a un, recomanant-nos resignació, i ens va dir: "Fins al cel, quan Déu ho vulgui"

Una columna de voluntaris, que duia el nom de l'anarquista italià Malatesta, i marxava cap el front, va demanar com a condició per marxar, la mort de tots els detinguts a la presó. Les autoritats s'hi van negar, però davant les amenaces es va arribar a un acord: la mort del rector de Santa Maria.

Sense judici, se'l va treure de la presó, portar amb l'auto fantasma cap el cementiri i allà va ser assassinat. Va marxar serè. Una feligresa digué: "En passar davant de casa ens va saludar". Dalt al cementiri va dir als botxins: "Que els perdonava de cor igualment com Jesús havia perdonat els qui anaven a clavar-lo en la creu". I obrint els braços va exclamar: "Abreueu-me que jo us perdono a tots", També els va demanar que no fessin mal a la seva mare, i que no li tapessin els ulls, ja que no era cap criminal i volia morir de cara a la ciutat i la parròquia que tant estimava". La seva enteresa i actitud va impressionar els botxins, i sembla que només un s'atreví a disparar.

Tot això, a més del que es va saber pels mateixos botxins, va tenir dos testimonis, dos joves que van seguir el cotxe, es van enfilear a la tàpia del cementiri i ho varen veure i sentir tot. Un d'ells va morir a la guerra, l'altre va viure fins a poder testificar en el procés.

Després, des del balcó de l'Ajuntament es va anunciar: "S'ha fet justícia, s'ha mort, de cara, el rector de Santa Maria". La columna va partir. La consternació va ser gran. Els fets es van comentar de seguida per la ciutat i el bisbat. La gent d'Església el va tenir de seguida per un sant, i en aquelles circumstàncies doloroses va començar a encomanar-s'hi. Alguns van anar al cementiri a recollir terra tacada amb la seva sang... Un dirigent antirreligiós d'aquell temps va exclamar: "Tant de bo que entre els nostres hi hagués homes d'aquest tremp que sabessin morir com el Dr. Samsó"

El responsable de la funerària, per preservar-lo, diposità el seu cos en un nínxol del cementiri. El 1944, el bisbe Dr. Gregorio Modrego disposà que fos enterrat a la Basílica de Santa Maria. El trasllat de les restes, el 22 d'octubre de 1944, va ser una gran manifestació a la ciutat: el bisbe, preveres, fidels, escolars... Des del principi hi ha gent que s'hi encomana. A la "Positio" (recull de documents i testimonis per la declaració de beat), s'hi recullen favors atribuïts a la seva intercessió. Cada 1 de setembre s'ha anat celebrant una Eucaristia ben concorreguda tant a Santa Maria de Mataró i com a Sant Julià d'Argenton.

El 1959 el mateix Dr. Modrego va iniciar el procés diocesà per la canonització, que va ser parat més endavant com el de tots els màrtirs de la revolució espanyola. El Sr Cardenal Ricard Maria Carles la va instruir "ex novo" el 13 de març de 1996 i es va cloure, excepcionalment, a Santa Maria de Mataró el 18de març de 1998. L'acte de clausura es va convertir en una veritable paralitúrgia joiosa i pietosa, amb molta assistència de fidels. El bisbe Joan Carrera, que la va presidir, va dir que no havia vist cap causa amb una clausura com aquella.

En ocasió del Mil•lenari de la Parròquia de Santa Maria de Mataró, el Sr. Cardenal Lluís Martínez Sistachs va demanar al Sant Pare la beatificació del seu rector més emblemàtic en el segle passat.

La cerimònia va celebrar-se a la Basílica de Santa Maria de Mataró el dissabte 23 de gener de 2010, amb la participació d' una gran multitud de fidels i les primeres autoritats del país, presidits pels representants del Papa, més d'una vintena de bisbes, i 400 preveres d'arreu de Catalunya, doncs per aquesta efemèrides els bisbes varen convocar una Jornada Sacerdotal en coincidir la beatificació del Dr. Samsó, pastor i màrtir remarcable, amb l'Any Sacerdotal, convocat pel sant Pare, en l'aniversari del rector d'Ars.